

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

МАТЕРІАЛИ
звітної наукової вебконференції
викладачів, докторантів, аспірантів
університету за 2019 рік
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

6–8 квітня 2020 року

м. Івано-Франківськ
2020

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

М34

*Рекомендовано до видання вченою радою
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
протокол № 5 від «26» травня 2020 р.*

Редакційна рада: Цепенда І.Є. – голова, ректор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доктор політичних наук, професор; Якубів В.М. – проректор з наукової роботи, доктор економічних наук, професор; Благун І.С. – доктор економічних наук, професор; Васильєва В.А. – доктор юридичних наук, професор; Великочий В.С. – доктор історичних наук, професор; Гасюк І.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Голод Р.Б. – доктор філологічних наук, професор; Гоян І.М. – доктор філософських наук, професор; Грицан А.В. – кандидат історичних наук, професор; Кондур О.С. – доктор педагогічних наук, доцент; Кугутяк М.В. – доктор історичних наук, професор; Нагорняк М.М. – доктор політичних наук, професор; Пилипів В.М. – доктор фізико-математичних наук, професор; Плекан Ю.В. – кандидат історичних наук, доцент; Случик В.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Яців Я.М. – кандидат педагогічних наук, доцент; Яцків Н.Я. – кандидат філологічних наук, професор.

Адреса редакційної ради:

76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Тел. (0342) 59-60-51

М34 **Матеріали** звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2019 рік ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 6–8 квітня 2020 р., м. Івано-Франківськ. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2020. 507 с.

Видання містить результати наукових досліджень із проблем математики, фізики, хімії, біології, екології, лісівництва, агрохімії, економіки, історії, філософії, політології, релігієзнавства, культурології, соціології, психології, філології, педагогіки, мистецтвознавства, туризму, фізичного виховання і спорту.

Дослідження виконані в наукових лабораторіях та на кафедрах університету.

УДК 378.4(477.86)ПНУ(082)

ПОШИРЮВАЧІ В СИСТЕМІ РЕЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Воробець О.Д.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри загального та германського мовознавства

Поширювачі, входячи у функціонально-семантичну структуру речення, вступають у тісний взаємозв'язок власне із предикатом, оскільки «семантичне та функціональне наповнення предиката настільки багатогранне й насичене, наскільки й слабке в силу його вербальної прив'язаності при одночасному залученню у сферу його впливу інших морфолого-синтаксичних засобів, виникнення на цій основі внутрішніх ускладнень у межах як самого предиката, так і в його відношеннях на рівні речення» [3, с. 7].

Очевидно, що аналіз семантичної організації речення передбачає розгляд функцій окремих синтаксем, мережі системних відношень між ними, синтаксичних властивостей граматичних класів слів [2, с. 249]. У цьому руслі студіювання теорії поширювачів вмотивоване необхідністю аналізу й переосмисленням утрадиційнених наукових парадигм щодо вивчення поширювачів та інтерпретації новітніх класифікаційних систем поширювального характеру, які сформовані на підґрунті або однієї ознаки (формальна, семантична, функціональна, прагматична та ін.), або полівекторних ознак комплексного відтворення (формально-семантичні, функціонально-семантичні, семантико-синтаксичні та ін.). А також доцільно розглянути ідею усвідомлення поширення як синтаксичної категорії речення.

У зв'язку з цим виправданими є міркування А.П. Загнітка, який у семантичній структурі речення розмежовує два компоненти: «субстанційний та екзистенційний. На відміну від субстанційного, екзистенційний компонент речення – це здебільшого валентнозумовлювальний предикат, а розглянуті семантичні ролі валентнозумовлених компонентів належать до основного складу речення, що в мовленнєвій сфері зазнає певної модифікації чи інтерпретації, внаслідок чого семантично елементарне речення перетворюється на неелементарне» [1, с. 200], враховуючи ідею про поширеність як елементарного, так і неелементарного речення із семантичної позиції, як простого, так і складного речення із традиційної формально-граматичної позиції, причому визначниками тих чи тих пропозицій виступають різнотипні поширювачі. Наприклад: *Спочатку вона довго лежала в сінях під ступою* (О. Довженко) – модель поширювача з темпоральною семантикою [Adverb] temp, модель поширювача з локативною семантикою [Praep + S₆ + Praep + S₅] loc; *Після рибалки дід Захарко запалював цигарку і довго сидів біля хати на колодці, дивлячись в одну точку, немовби на поплавок* (О. Довженко) – моделі поширювачів із темпоральною семантикою [Praep + S₂] temp та [Adverb] temp, модель поширювача з локативною семантикою [Praep + S₂ + Praep + S₆] loc, модель поширювача з локативною семантикою [Praep + Num₄ + S₄] loc, модель поширювача з об'єктною семантикою [Praep + S₄] obj; *Аж ось в неділю, тижнів через п'ять, якраз*

після обіду, коли ми сиділи всі коло хати, лузаючи насіння, дивимось – біжить Пірат, заморений, худючий (О. Довженко) – моделі поширювачів із темпоральною семантикою [Praep + S₄] temp, [S₂ + Praep + Num₄] temp та [Praep + S₂] temp.

Отже, поширювачі входять у систему речення як поліфункціональні компоненти, яким притаманні як облігаторні, так і факультативні функції на противагу суб'єктній та предикатній зоні структурної моделі речення.

1. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису : монографія. 3-тє вид., виправл. і доповн. Донецьк : ДонНУ, 2008. 294 с.

2. Кононенко І. В. Прикметникові предикати в українській і польській мовах. *Тенденції розвитку української лексики та граматики*. Ч. I. Warszawa ; Івано-Франківськ, 2014. С. 391–408.

3. Предикат у структурі речення : монографія / за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ ; Варшава ; Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 408 с.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *MONTI / BERGE / ГОРИ* ЯК ЗАСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ (на матеріалах італійської, німецької та української мови)

Гуся Л.В.,
аспірант кафедри загального та германського мовознавства

Національні риси мовної особистості розпізнаються у творчому перетворенні й вербалізації світу індивідуумом. Поняття мовної свідомості нерозривно пов'язане з поняттям мовної особистості, культурної ідентичності, менталітету, національного характеру, етнокультурної ідентичності, що у своїй сукупності формують особистість, котра належить до певної культури, нації чи етносу.

Мовознавців все більше цікавлять закономірності формування й функціонування мовної свідомості у внутрішньому та міжкультурному етнічному середовищі, специфіка мовної свідомості представників різних соціальних, професійних, вікових і статевих груп. Сьогодні можна спостерігати різновекторність етнічної ідентифікації Східної та Західної Європи. Цей процес невід'ємно пов'язаний з такими суспільними явищами як відстоювання власної ідентичності депортованими народами, міграційними процесами, що були зумовлені етноконфесійними, релігійними, політичними та національно-культурними чинниками. Враховуючи складні історичні процеси та багатий культурний досвід досліджуваних нами народів, можемо стверджувати, що проблема національно-етнічного самовизначення є актуальною у італійській, німецькій та українській мовах, оскільки визначення етнічної ідентифікації особистості ускладнюється її полікультурністю [5, с. 105–120].

Асоціативний експеримент (від лат. *associato* – поєднання, *experimentum* – досвід), дозволяє розкрити семантичну структуру концепту в лінгвокогнітивній свідомості носіїв мови та визначити ступінь інтенсивності когнітивних ознак,